

▲ Jan Struijs, afzwaaiend voorzitter van politiebond NPB. © Marco De Swart

Voorzitter Politiebond zwaait af: 'Ik noemde Nederland een narcostaat, nou, dat heb ik geweten'

JAN STRUIJS Als voorzitter van de Nederlandse Politiebond groeide Jan Struijs de afgelopen zevenenhalf jaar uit tot een politie-icoon. Aan talkshowtafels maakte hij gevoelige onderwerpen als corruptie en discriminatie bij de politie bespreekbaar, maar hij kreeg ook het halve land over zich heen toen hij Nederland een narcostaat noemde. Vlak voordat hij afzwaait als voorzitter, haalt hij nog een laatste keer uit: „Drugshandel, liquidaties. Er liggen zaken op de plank waar je maag van omdraait”, zegt hij in dit interview.

Chiel Timmermans 01-12-23, 20:00 Laatste update: 01-12-23, 20:32

Jan Struijs hoeft het Centraal Station van Rotterdam maar uit te stappen en er gaat ergens in zijn hoofd onbedoeld een luikje open. Vervolgens stromen de anekdotes naar buiten. Waar een toerist de architectuur bewondert of knusse eettentjes ontdekt, staat sightseeing met Jan Struijs in het teken van dood en verderf. Struijs lachend: „Vrienden worden weleens moe als ze met mij door Rotterdam lopen en ik weer over een moord begin die ergens is gepleegd.”

Als jonge rechercheur in Rotterdam struikelde hij in de jaren 80 over de dealers en hoertjes op de West-Kruiskade, schietpartijen waren er aan de orde van de dag. Dat straatbeeld is veertig jaar later compleet veranderd. Struijs: „Als je nu het station uitloopt, zie je een fantastisch mooie stad. Maar dat wil niet zeggen dat er minder criminaliteit is.” Hij wijst op enkele fraaie appartementcomplexen: „Daar is laatst nog een cokewasserij aangetroffen en verderop zat een Albanees met een koffer vol geld en een doorgeladen wapen. De misdaad is hooguit minder zichtbaar.”

Is het veiliger nu?

„Op straat misschien. Maar tieners kennen elke dealer die op een scootertje bij hun school hangt. En de hardheid is er ook nog steeds: in Rotterdam wordt het ene na het andere portiek opgeblazen. Of wat te denken van het geweld tegen de rechtstaat? Er werden nog nooit zoveel politiemensen, burgemeesters en officieren beveiligd.”

Jan Struijs wordt op 8 augustus 1961 geboren in Vlaardingen en groeit met zijn oudere zus op in een arbeidersgezin. Zijn hang naar avontuur brengt hem niet zoals de rest van de familie op zee, maar bij de politie. „Ik had het romantische idee dat ik moorden wilde oplossen. Misschien had ik te veel boeken van Agatha Christie gelezen. Dat romantische beeld was snel verdwenen. Op Bureau Marconiplein in Rotterdam had je te maken met veertien moorden per jaar. De hardheid was confronterend: de slachtoffers, het leed bij nabestaanden, kindermoorden.”

Na de recherche, de Criminele Inlichtingendienst, de Politieacademie en meerdere leidinggevende functies wordt hij in 2016 gekozen tot voorzitter van de Nederlandse Politiebond. Hij is kritisch en uitgesproken en wordt daarmee een graag geziene gast aan talkshowtafels.

Toen een paar weken later de broer van de kroongetuige werd vermoord, bleek dat lastige voorzittertje toch profetische woorden te hebben gesproken

- Jan Struijs, vertrekkend voorzitter van politiebond NPB

Struijs is twee jaar voorzitter als hij een spreekwoordelijke bom laat vallen. Na de reorganisatie bij de Nationale Politie en de structurele bezuinigingen vanuit het rijk, is de recherche in zijn ogen compleet uitgekleed. Criminelen zijn de baas: „Er was sprake van een parallelle economie, enorm geweld vanuit de onderwereld en we lieten de boeven lopen. Ik noemde Nederland een narcostaat. Nou, dat heb ik geweten. Ik kreeg iedereen over me heen. Tot een paar weken later de broer van de kroongetuige werd vermoord. Toen bleek dat lastige voorzittertje toch profetische woorden te hebben gesproken.”

Hoe staat het nu met de recherche?

„Ik maak me nog steeds grote zorgen. De uitstroom van rechercheurs die met pensioen gaan is enorm. Die boeven lachen zich straks gek als er niemand meer is om hen op te jagen. De forensische opsporing is belangrijker dan ooit. Maar er rijdt nu één busje in heel Nederland rond waarmee op een plaats delict binnen 24 uur dna kan worden verkregen. En je dus de dader kan pakken. Op de meeste plekken moet de politie drie maanden wachten tot het overbelaste NFI met resultaten komt. In de tussentijd heeft de dader bij een nieuwe overval een oud vrouwtje in elkaar geslagen.”

Die ontsleutelde berichten van criminelen zijn een godsgeschenk

Roepen om extra geld is gemakkelijk, maar wat kan de politie zelf verbeteren?

„Moderniseren, bijvoorbeeld in data. We hebben op allerlei verschillende plekken bij de politie informatie liggen. Op de ene plek is bekend dat een crimineel in een bepaalde auto rijdt, op andere plek weten ze dat hij naar Dubai vliegt en weer ergens anders ligt een vingerafdruk. Pas als je dat allemaal bij elkaar brengt, zie je de grote verbanden en kun je criminele organisaties aanpakken. Nu ligt het verspreid over 150 plekken.”

De technologie, met het kraken van versleutelde telefoons, zorgde toch juist ook voor een doorbraak?

„Zeker. Die ontsleutelde berichten van criminelen zijn een godsgeschenk. Het ene na het andere kopstuk wordt opgepakt. Van de andere kant: van al die berichten hebben we - en dat schat ik het positief in - 15 tot 20 procent gelezen. Er liggen zaken op de plank waar je maag écht van omdraait. Grootschalige drugshandel, bedreigingen, liquidaties. Zaken waar de politie door capaciteitsgebrek niet aan toekomt.”

Toen de politie erin slaagde om de eerste versleutelde telefoons te kraken, zette dat niet alleen de schijnwerpers op de criminelen, maar ook op grootschalige corruptie: „Opeens werd zichtbaar hoe wijdverbreid dat probleem was. Niet alleen bij de politie, maar ook bij de douane, de Belastingdienst en noem maar op. De grote drugshandelaren hadden zich overal ingekocht.”

Deed dat besef pijn?

„Niets is zo erg als verraad. Ik heb teams meegemaakt die een corrupte collega in hun midden hadden. Vaak een slimme, sociaal vaardige collega. Die dachten: 'Is hij corrupt? Hij?!' Dat komt in zo'n team keihard aan en gaat vergezeld met bakken emotie. Maar tegelijkertijd moet je je ogen er niet voor sluiten.”

Hoe zat dat in het geval van discriminatie bij de politie?

„We zagen het probleem wel, maar kregen het niet op de agenda. Tot de documentaire *De Blauwe familie*, waar ik ook aan meewerkte. Agenten vertelden daarin zelf over hoe zij werden gediscrimineerd. Je voelde de pijn. Dat maakte zoveel los. Heel langzaam zie je nu een kentering. Voor die masculiene cultuur, de foute grappen: daar is écht geen plek meer voor. Maar het gaat nog heel wat jaren duren voordat het probleem is opgelost.”

Waarom dan toch een vertrek?

„Ik had zoiets: mijn geluk is op. Dat is iets wat je moeilijk kunt uitleggen, maar politiemensen weten precies wat je bedoelt. Het gaat allemaal zo goed, dat het wachten is tot het ineens misgaat. Het is ook het moment om het iets rustiger aan te doen: al die bijeenkomsten, al die talkshows. Daarover gaat ook de meest gemaakte grap bij mij thuis. Dan vragen ze aan mijn partner: zie je Jan nog weleens? Dan zegt zij: 'Als ik Jan wil zien, zet ik de tv wel aan.'”